

Nr 65

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för vissa beredskapsåtgärder under budgetåret 1962/63 m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 127 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 16 mars 1962, föreslagit riksdagen att dels för budgetåret 1962/63 under fjärde huvudtiteln anvisa till Vissa beredskapsåtgärder m. m. ett reservationsanslag av 10 000 000 kr. samt till Anskaffning av viss fortifikatorisk materiel m. m. ett anslag av 10 000 000 kr., dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1961/62 utöver för ändamålet tillgängliga beställningsbemyndiganden under anslaget Anskaffning av flygmateriel m. m. medgiva utläggande av beställning å flygburna radarstationer inom en kostnadsram av 120 000 000 kr.

I årets statsverksproposition (bil. 6, s. 14) har anmälts, att överbefälhavaren på grund av den under 1961 inträffade skärpningen i det utrikespolitiska läget ifrågasatt, att 1961 års beslut om försvarskostnaderna under budgetåren 1961/63 skall upptagas till förnyad prövning vad avser kostnadsramen för budgetåret 1962/63. Med hänsyn till att principbeslutet om försvarskostnaderna grundade sig på bedömningen att de avgörande motsättningarna mellan stormakterna kommer att bestå under överskådlig tid ansåg departementschefen, att beslutet borde respekteras oavsett om avspänning eller tilltagande motsättningar för stunden satte sin prägel på den utrikespolitiska situationen. Han uttalade emellertid att regeringen, därest ytterligare anslagsmedel bedömdes erforderliga för att momentant höja vår beredskap, icke skulle uppfatta 1961 års försvarsbeslut som ett hinder för att framlägga härav betingade anslagsäskanden. I sammanhanget erinrade han även om att åtskilliga åtgärder i beredskapshöjande syfte vidtagits under hösten 1961. Vidare anmälde, att överbefälhavaren i särskild ordning överlämnat av vederbörande myndigheter enligt hans direktiv utarbetade förslag till kompletterande medelsäskanden för budgetåret 1962/63 om sammanlagt 212 miljoner kronor. Departementschefen framhöll därvid att han, i den mån den departementala prövningen och granskningen av de anmälda frågorna gav anledning härtill, framdeles torde få återkomma med förslag till åtgärder.

Bihang till riksdagens protokoll 1962. 6 saml. Nr 65

I propositionen lämnas en redogörelse för under hösten 1961 vidtagna åtgärder i syfte att förstärka beredskapen. Vidare redogöres, i den mån sekretesskäl det medgiver, för av överbefälhavaren ingivna framställningar rörande komplettering av medelsäskandena samt för en av flygförvaltningen gjord framställning om anskaffning av flygburna radarstationer.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

»Såsom framgår av det föregående har jag vid anmälan av utgifterna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde till årets statsverksproposition anfört att jag, i den mån prövningen av de enligt överbefälhavarens direktiv framlagda kompletterande anslagsäskandena gav anledning därtill, framdeles skulle återkomma med förslag till åtgärder. Jag uttalade vidare, att den utrikespolitiska utvecklingen därvid skulle vara av avgörande betydelse.

Den utrikespolitiska situationen har sedan i höstas icke undergått någon påtaglig förändring. Med hänsyn härtill synes det realistiskt att räkna med att den förstärkning av luftbevakningen som för tid intill den 1 juli 1962 anbefallts i syfte att möjliggöra kontinuerlig uppföljning av luftläget inom vissa delar av landet vidmakthålles även efter nämnda tidpunkt. Vissa andra åtgärder för förstärkning av den personella beredskapen m. m. kan också behöva vidtagas under nästa budgetår. För att bestrida kostnaderna för angivna åtgärder bör enligt min mening ett särskilt reservationsanslag, benämnt Vissa beredskapsåtgärder m. m., anvisas under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1962/63. Anslaget torde uppföras med 10 miljoner kronor. Från anslaget bör jämväl få bestridas vissa materielkostnader m. m., som har samband med en förstärkning av den personella beredskapen.

Kostnaderna för angivna beredskapsåtgärder är i åtskilliga fall av den karaktär att de kan bestridas från avlönings-, omkostnads- eller övningsanslag som finnes uppfört i förslaget till riksstat för budgetåret 1962/63. I sådana fall torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om kostnaderna i första hand skall avföras på ordinarie anslag eller på förevarande anslag. I den mån utgifter avföres på ordinarie anslag bör motsvarande belopp av beredskapsanslaget tillgodoföras statens budgetutjämningsfond.

Utöver vad sålunda föreslagits är jag icke nu beredd att framlägga förslag om medelsanvisningar för beredskapshöjande åtgärder under nästa budgetår. Om den utrikespolitiska utvecklingen skulle motivera en ytterligare förstärkning av beredskapen under sagda budgetår bör i första hand på samma sätt som skett under hösten 1961 beredskapsförstärkande åtgärder vidtagas inom ramen för anvisade anslag eller genom överskridanden av försvarsgrenarnas övnings- och underhållsanslag. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen 1962 föreslagit riksdagen att lämna Kungl. Maj:t bemyndigande att jämväl för budgetåret 1962/63 besluta om dylika överskridanden i den mån så erfordras av beredskapsskäl. Därest dylika åtgärder icke skulle visa sig tillfyllest och anslag på beredskapsstat för försvarsväsendet icke får utnyttjas, torde anslag få begäras på tilläggsstat.

Såsom framgått av det föregående har enligt Kungl. Maj:ts medgivande armétygförvaltningens rörelsekapital förskottsvis fått utnyttjas intill ett belopp av 10 miljoner kronor för anskaffning av viss ur beredskapssynpunkt angelägen fortifikatorisk materiel m. m. Kostnaderna för ifrågavarande anskaffningar bör enligt min mening täckas under nästa budgetår genom att ett särskilt anslag anvisas under fjärde huvudtiteln. Anslaget, som bör benämnas Anskaffning av viss fortifikatorisk materiel m. m., bör uppföras med 10 miljoner kronor. Varken detta anslag eller anslaget till vissa beredscapsåtgärder m. m. synes vara av den natur att det bör ingå i den för budgetåret 1962/63 föreslagna ramen för försvarskostnaderna.

Flygförvaltningen har föreslagit, att ett beställningsbemyndigande om 120 miljoner kronor för innevarande budgetår ställes till förfogande under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. för inköp av ett antal flygburna radarstationer. Överbefälhavaren har tillstyrkt förslaget och därvid understrukit att flygburna radarstationer skulle öka luftbevaknings- och stridsledningssystemets smidighet, uthållighet och förmåga att upptäcka mål på låg höjd. För egen del finner jag det angeläget att luftbevaknings- och stridsledningssystemet, som för närvarande undergår en relativt kostnadskrävande modernisering, kompletteras på föreslaget sätt. Med hänsyn härtill och då, enligt vad jag under hand inhämtat, ifrågavarande anskaffning prioriteras, oavsett vilken ställning som tages till den i överbefälhavarens riktlinjer för krigsmaktens fortsatta utveckling beräknade kostnadsramen, föreslår jag, att ett särskilt beställningsbemyndigande om 120 miljoner kronor för innevarande budgetår upptages under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. Vid bifall till förslaget bortfaller framtida behov av beställningsbemyndiganden till motsvarande belopp.

Jag tar icke nu ställning till frågan om organisation av och personalbehov för ett flygplanburet radarförband. Jag räknar emellertid med att dessa frågor efter ytterligare utredning skall kunna föreläggas 1963 års riksdag.»

Utskottet. I årets statsverksproposition framhöll departementschefen, att under hösten 1961 åtskilliga åtgärder i beredskapssyfte vidtagits inom ramen för beviljade anslag eller med utnyttjande av Kungl. Maj:ts möjligheter att medgiva anslagsöverskridanden. Vidare framhölls, att därest Kungl. Maj:t med hänsyn till den utrikespolitiska utvecklingen bedömde, att ytterligare medel krävdes för att momentant höja beredskapen, Kungl. Maj:t icke komme att uppfatta försvarsöverenskommelsen som ett hinder härför. I sitt i anledning därav avgivna, av riksdagen godkända utlåtande nr 4 framhöll utskottet, att utskottet icke hade någon erinran mot vad sålunda uttalats.

I anslutning härtill har departementschefen i den nu föreliggande propositionen framhållit, att den utrikespolitiska situationen sedan i höstas icke undergått någon påtaglig förändring och att beredskapshöjande åtgärder beräknas behövliga även för tid efter den 1 juli 1962. För ända-

målet äskas ett anslag av 10 000 000 kr. Med hänsyn till här angivna förhållanden anser utskottet sig böra tillstyrka den äskade medelsanvisningen.

Såsom av propositionen framgår har Kungl. Maj:t medgivit, att armétygförvaltningens rörelsekapital fått förskottsvis anlitas intill ett belopp av 10 000 000 kr. för anskaffning av viss ur beredskapssynpunkt angelägen fortifikatorisk materiel m. m. Utskottet tillstyrker, att kostnaderna för ifrågavarande anskaffningar täckas under nästa budgetår genom att ett särskilt anslag å enahanda belopp anvisas under fjärde huvudtiteln.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att här ifrågavarande båda anslag äro av sådan natur, att de icke böra ingå i den för budgetåret 1962/63 föreslagna ramen för försvarskostnaderna.

I överbefälhavarens riktlinjer för krigsmaktens fortsatta utveckling (ÖB 62) har förutsatts, att förband med flygburna radarstationer skola successivt uppsättas under 1960-talet. Departementschefen föreslår nu inköp av ett antal dylika radarstationer. Det hade enligt utskottets mening varit riktigast, att 1962 års försvarskommitté prövat denna fråga, innan inköp sker. Med hänsyn emellertid till de särskilda förhållanden, som föreligga beträffande anskaffningen av denna materiel, vill utskottet icke motsätta sig att för innevarande budgetår ett särskilt beställningsbemyndigande om 120 000 000 kr. upptages under anslaget Anskaffning av flygmateriel m. m. Utskottet vill härvid särskilt understryka departementschefens uttalande, att vid bifall till förslaget framtida behov av beställningsbemyndiganden till motsvarande belopp bortfaller. Detta innebär, att nu ifrågavarande materielanskaffning liksom därav föranledd personalförstärkning icke får tagas till intäkt för en höjning av försvarets kostnadsram.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

I. för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa

a) till *Vissa beredskapsåtgärder m. m.* ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.;

b) till *Anskaffning av viss fortifikatorisk materiel m. m.* ett anslag av 10 000 000 kr.;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1961/62 utöver för ändamålet tillgängliga beställningsbemyndiganden under anslaget Anskaffning av flygmateriel m. m. medgiva utläggande av beställning å flygburna radarstationer inom en kostnadsram av 120 000 000 kr.

Stockholm den 10 april 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Gillström, Einar Persson, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Bergman, Ragnar Bergh, Fritz Persson, Per Jacobsson, Rikard Svensson, Bengtson, Söderberg, Mårtensson och Edström; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Almgren, fröken Elmén, herrar Andreasson, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Johansson i Norrköping, Andersson i Knäred, Bohman och Nelander.